

Letsch Endre

IDEGEN SZAVAK ÉS TÜKÖRFORDÍTÁSOK A JOGI NYELVBEN

A cím nem egyértelmű körülményeinek magyarázását, pontosítását célozva előrebocsátom, hogy munkámnak a tömör fogalmazás elvébe ütköző címe a következőképpen is hangozhatna: Idegen szavak, kifejezések és a szerbhorvát—magyar kétnyelvűségből fakadó idegenszerűségek (tükörfordítások) a jugoszláviai magyar jogi nyelvben.

Noha a mai magyar jogi nyelv állapota, illetve (a könnyelmű általánosítás veszélye elől fedezékbe menekülők) egyes hivatalos vagy jogi szövegek milyensége az „egynyelvű”, tehát a magyar jogi nyelven belüli nyelvművelő vizsgálódást sem tenné indokolatlanná, mi mégis abból indulunk ki, hogy a jugoszláviai viszonyok közepette akkor nyújthatunk többet az egyetemes magyar nyelvművelésnek, ha a különleges problémákra terjed ki a figyelmünk, s azokat igyekszünk — remélhetőleg közmegelegedésre — megoldani.

A munka első részében tehát olyan terminusok kerülnek megtárgyalásra (esetleg csupán felsorolásra), melyek jellegzetesen, kizárólagosan vagy elsősorban a szerbhorvát jogtudományi műnyelv szókincsének tartozékai, de a nyelvi kölcsönhatás, jelen esetben inkább az egyirányú szerbhorvát szak(nyelvi) hatás következményeképpen észrevétlenül vagy feltűnő helytelenséggel belopakodtak a jugoszláviai magyar műnyelvbe, tovább szegényítve a különben is szegényesebb és bizonytalanabb szaknyelv-használatunkat.

A második részben azonban nemcsak a magyar jogi nyelvet homályosító, pontatlannak minősíthető, szó szerinti fordítások szüleményeként létrehozott „szakszavakat, szakkifejezéseket” kívánom bemutatni, hanem olyanokat is, amelyek tényleg gazdagítják a jogi terminológiát, olyan új tartalmú fogalmakra keresve-találva megfelelő, melyeket eddig, az újszerű jugoszláv öngazgatási viszonyok térhódításáig egyetlen jog, tehát jogi nyelv sem ismert, ismerhetett.

E tanulmány jellegénél, igényénél fogva nem valamely konkrét jogágnak a témába vágó példáit hivatott kimerítő alaposággal bemutatni, ilyképpen a példák ki-kiragadottaknak tűnhetnek, észrevehető némi ka-

landozás az egyik jogág terminológiájától a másikig, e módszert azonban az indokolja, hogy a példák egytől egyig lehetővé teszik a következtetések levonását, a tételek bizonyítását.

1. IDEGEN SZAVAK

1.1. *Tiltott, indokolatlan használatú idegen szavak*

A jugoszláviai magyar jogi nyelv idegen szavainak első csoportjába azok a terminusok sorolhatók, melyek nyelvünkbe hívatlanul, a hézagos nyelvismeret, a pongyola nyelvkezelés vagy esetleg a sznobos, tudományoskodó-divatos fogalmazás termékeként toppantak be.

Az Újvidéki Jogtudományi Kar nemzetközi magánjogi vizsgatételeit a Direktan i indirektan način regulisanja odnosa sa elementom inostranosti — szövegű kérdés vezeti be, s a nemzetközi szavak fölületes ismerőinek is szembetűnő, hogy a szerbhorvát (jogi) nyelv ehelyütt nem kevesebb mint négy idegen eredetű szóval él. Magyaros alakjukban: direkt, indirekt, regulálás, elementum. Nem festenek valós képet az élő nyelv jelenlegi állapotáról, ha nagyképpen azt állítanám, hogy a terminológiai gyakorlatokon senki, de senki nem próbálkozik tükörfordításra sem készített egyszerűséggel magyarra fordítani a fönt leírt szerbhorvát mondatot, tehát „a külföldi elementumot tartalmazó viszonyok direkt és indirekt regulálási módja” — szerű megoldásokkal, de akkor sem mondanék igazat, ha megkondítva a vészharangot, elkeseredetten panaszolnám, hogy a kérdezettek nagy hányada igyekszik az idegen szavak magyar alakjai segítségével anyanyelvünkbe ültetni a nemzetközi magánjognak ezt a terminusát.

A beszélt (ritkábban az írott) jogi nyelv, sajnos, nem mentes még az effajta vulgarizált példának tetsző, kiszemelt szavaktól, a köznyelvvvel nem határos területeken jelentkező idegen szakszavak, kifejezések elharpózott mivoltát pedig úgyszólván fölösleges bizonyítani.

Gyors ütemben fussuk át az elsőként említett jogág terminológiájának indokolatlanul (a megfelelő magyar szó birtokában alkalmazott) idegen szavait. Problem kvalifikacije — a kvalifikáció problémája. A kvalifikáció-*minősítés*. Vita tárgya marad, hogy ha a probléma szót a *kérdés* alakkkal váltjuk föl, mit vétettünk az amúgy is rengeteg kivételt tűrő elvnek, miszerint a szaknyelv kizárja a szinonimák használatát. Véleményem szerint semmit, vagy ha igen, nagyon keveset.

Teorija i praksa — *elmélet és gyakorlat*. Ha a magyar nyelvben „élni” hagyjuk a teória szót, újra csak a szaknyelvi stílus vitatott értékű, változatossá tétele vagy egy (ál)tudományos hatás kiváltása érdekében teszszük; ugyanez áll a praxis szó esetében is. Megjegyzem (ezt még egy nem hivatásos nyelvápolónak is irtania kell). A vajdasági magyar jogá-

szok nyelvében gyakori a praksza, „magyarként” használt szó is. Ez és a hasonló szavak azonban már a nyelvhasználati förmedvényeknek egy más csoportjába sorolhatók.

Retorzija „címszavunknál” olyan esethez értünk, melyet a purista-ellenesek érvként használhatnak fel az első szócsoporthoz taglalt példák idegen alakjainak igazolására. Az történik ugyanis, hogy a retorzió műszót *megetorlás*nak szokás fordítani. Ez a nemzetközi jog szava, de lehet a büntetőjogé is, ha a represszió fordításának megoldásaként jutottunk el hozzá. Mondanom sem kell, ez az érv csak akkor fogadható el, ha egy teljesen elszigetelt, a szöveggörnyezettől független vizsgálatnak vetjük alá terminusunkat, hogyha a szövegösszefüggés ismert, a jogász, a nyelvész is azonnal be tudja sorolni, melyik tudományág sajátos-közös szavával áll szemben.

A nemzetközi jog és a diplomácia gyakran alkalmazott szava a reciprocitet — reciprocitás. Ezt, valamint a soron következő arbitraža — arbitrázs szópárt abból a célból foglaltam dolgozatomba éppen ezen a helyen, mert ellentétes az előző bekezdésben bemutatott terminológiai jelenséggel. Itt, és ez a gyakoribb eset, a magyar (szak)nyelv több szóval tudja jelölni azt a fogalmat, melyre a szerbhorvátnak kevesebb a megfelelője. A reciprocitás a magyarban a *viszonosság*on kívül kölcsönösség is, az előző közelebb áll a (nemzetközi) jog szelleméhez, az arbitrázs pedig lehet *választottbírótság*, -bíráskodás (a nemzetközi jogban), valamint *döntőbírótság*, -bíráskodás is. Nem indokolatlan megjegyezni, hogy a választottbírótság szót a magyar helyesírás egybeírja.

A kifejtetteknek csak látszólag mond ellent az a körülmény, hogy a szerbhorvátban (horvátszerb) az arbitraža szakszón kívül él a nem nemzetközi izabrani sud kifejezés is.

A jog és a jogi nyelv következő ága, melyben (osztályozásomnak még mindig az első csoportjánál tartok) szintén kedvünkre válogathatunk a fölösleges, de használatos idegen szavak között — a kötelmi jog.

Obligaciono pravo — *kötelmi jog*. Nem hinném, hogy van közöttünk olyan kétnyelvű jogász, aki, ha máskor nem, hát egyetemista éveiben a „jugoszláviai magyar jogi zsargon” hatására ne ejtette volna ki többször is az obligáció latin—szerbhorvát—magyar szót. Ne mondjunk ki hát súlyos ítéletet a nyelvnek ilyen használójára, de tegyük egyértelművé, hogy a kötelmi jog az egyetlen kifejezés, amely jogi fogalmazásokban alkalmazható. Idevágó, érdekes körülmény még, hogy a horvátszerb szintén kerüli az idegen szó használatát, a Kötelmi viszonyokról szóló törvénynek horvátszerb nyelvű megfogalmazása nem azonos a szerbhorvát Zakon o obligacionim odnosima változattal. Nyelvükben: obligacioni odnos — *obvezni odnos*.

A kötelmi jog szavainak hosszú sorából válasszunk ki most néhány olyat, amely nemcsak a magyar jogi nyelv kiforrottságának, kikristályosodott használata lehetőségének lesz ékes bizonyítéka, hanem a szerbhorvát nyelv törekvését is tükrözi, hogy az idegen szó nagyobb méretű elterjedése ellenére is a saját szavait helyezze a használat homlokterébe.

Kompenzacija — *prebijanje* — kompenzáció -- *beszámítás*. Kétségtelen, hogy mindkét nyelv esetében az eredeti szó terjesztéséért kell síkra szállni, ha minden más szempontot, érvet figyelmen kívül hagyunk, hát a közérthetőség elve miatt, azért, mert a szerbhorvát ajkú számára a *prebijanje*, a magyar ajkúnak pedig a *beszámítás* többet árul el a fogalomról, mint a latin *terminus*. Ez utóbbi, úgy érzem, csak egy szakmai elferdülésben szenvedő csökönyös jogászembernek felelhet meg jobban.

Az 1978. évi Kötelmi viszonyokról szóló szövetségi törvény szövegében, illetve fogalomregiszterében, a szerbhorvát jogi nyelvről kimondott új tételmet alátámasztandó, megoldással találkozunk:

Kompenzacija, *vidi* (azaz lásd): *prebijanje*; vagy — a példa hasonló: *novacija*, *vidi*: *prenov* (magyarul: *újítás*).

Az igazság kedvéért hadd tegyem hozzá, hogy az az eset mégiscsak sűrűbben fordul elő, amikor a magyarban nem merül föl az idegen szó használata mint megoldás, a szerbhorvát viszont nem ad meg más terminushasználati lehetőséget a klasszikus idegen, nemzetközi szóén kívül. Például:

hipoteka — *hipotéka* — *jelzálog*,
cesija — *cesszió* — *engedményezés*,
simulovani ugovor — *szimulált szerződés* — *színlelt szerződés*,
indosament — *indorsatum* — *forgatmány*,
komision — *bizomány*,
protest — *protestálás* — *óvatolás*,
eskont — *eszkompt* — *leszámítolás*.

Utóbbi négy példánkkal már egy nem mindenki, nem minden elmélet szerint önálló, de legalább elnevezésében különálló jogág, a gazdasági jog terminológiájának a területére léptünk. Dolgozatom terjedelmének korlátai miatt a magyar jogi nyelv idegen szavainak első csoportját tekintsük kimerítettnek.

1.2. Engedélyezett idegen szavak

1.2.1. Eltérő jelentésű magyar terminussal helyettesíthetők

Ebben az (al)csoporthoz azok az idegen szavak kapnak helyet, melyek kiküszöbölhetők ugyan, de magyar megfelelőjük jelentéstartalma némileg (esetenként lényegesen) eltérő, ezért az utóbbiak használatától egyes, pl. az alább vázolt esetekben kénytelenek vagyunk elállni.

Ha már példáim egy részét a fentebb ecsetelt terminuscsoportban is a nemzetközi magánjog tárgyköréből merítettem, nincs okom e kategóriánál sem másként cselekedni.

Kolizija — *kollízió* — *jogszabály-összeütközés*. Megvan tehát egy magyar szakszó is, azonban korántsem szabad az idegen és a magyar *terminus* közé egyenlőségjelet tenni. Mert ha a *kollíziós szabályt* definiáljuk, a *jogszabály-összeütközés* műszavunk egy csapásra használhatatlanná válik: a hazai jog azon normáit nevezzük *kollíziós szabálynak*,

melyek a külföldi vagy a hazai jog alkalmazása mellett döntenek a külföldi elemet tartalmazó jogviszonyok esetében.

Az *azilum* (azílium) műszó esetében (kivételesen) azért alkalmazható a görög—latin eredetű szakszó, mert egy szóval szeretnénk kifejezni mindkét magyar jelentését: *menedék*, *menedékjog*.

Vagy: a konferencia magyarul értekezlet, jogi nyelvünk mégis az idegen alakot szorgalmazza, ha az értekezlet nemzetközi vonatkozású.

Egy példa a pénzügyi jog, a pénzügytan területéről. A finanszírozási szakszó és a magyar pénz között is van tartalmi, terjedelmi különbség. A *finanszíroz* ugyan szóalaktanilag nem tartozik a szépnek mondható idegen szavak közé, ám sokkal többet mond a pusztán pénzelnél. Nem csak a köznapi értelemben felfogott pénzelés lényegét rejti magában, hanem a pénzügyi folyamatok fedezését, üzletek, vállalkozások pénzelését, a pénzügyekről való állandó gondoskodást is jelölheti. Ilyképpen a finanszírozás használatát ez esetben kénytelenek vagyunk tudomásul venni.

Az eljárási jog, illetve a jogelmélet nyelvi területére ugorva ejtsünk néhány szót a *kompetencia* műszó újra csak kivételes indokoltaságú használatáról. Ez a terminus is általános; magában foglalja a jugoszláviai magyar jogi nyelv egyik legbizonytalanabban használt szópárját, a hatáskört és az illetékességet. Bevonásával elkerülhetők (lennének) a körülmenyes, de szabatos „hatáskörében illetékes”, vagy a „hatáskörrel és illetékességgel felruházott szerv” kifejezések.

Egy utolsó példa az idegen szavaknak e csoportjából. A jogág: az igazgatás. A terminus: az *adminisztráció*. Sok, félreértésre is alkalmas adó vita folyt és folyik mostanság az igazgatás, közigazgatás, társadalmi igazgatás, államigazgatás tartalmi és terminológiai státusáról. Az idegen szó bizonyos esetben, szövegkörnyezetben megszabadíthat bennünket ilyenfajta gondjainktól.

1.2.2. Fordítható, de kizárólag idegen alakjukban használatos szavak

Az idegen szavak újabb kategóriája (a terület: az alkotmányjog, illetve a jogelmélet) az *aktus* szóval kezdődik és túlzással azt állíthatnám, zárul is, mert a jogi nyelvben fehér holló a fordításra kitűnően alkalmas, de mégis kizárólag idegen alakban használatos terminus. Létjogosultsága kétségtelen, mert az aktus tett, cselekedet, művelet, eljárás is lehet, esetünkben azonban (az egyszerűség kedvéért eltekintek egy pontos és teljes meghatározástól) az alkotmányt, a törvényeket, a rendeleteket, a szabályzatokat, az öngazgatási megegyezéseket, a társadalmi megállapodásokat, az ítéleteket, a határozatokat, a végzéseket kell e fogalom érteni.

Ide tartozhat még a *kollektív* idegen szó is a kollektív vezetés részeként: a szerbhorvát kolektivno rukovodenje terminust a magyar nyelvben némi ingadozással ugyan, de nem fordítják sem közös, sem együttes, de még kevésbé az idegen szavak és kifejezések Bakos-féle szótárában felüntetett területi vezetésnek, mert az öngazgatási jogban ez a terminus az alaktani megegyezés dacára új, más tartalommal telített.

1.2.3. Körülírással kifejezhető idegen szavak

Az olyan idegen szavakat soroltam ide, melyeket magyarul csak körülírással lehet kifejezni, fordításuk tehát egy kis értelmező szótárt eredményezne. Ezek például:

anarchia — szervezett hatalom nélküli állapot, fejtelenség, zűrzavar;
lojális — valamely állam politikai rendszerét, törvényeit elfogadó személy;

dogma — merev, megváltoztathatatlanul hirdetett, kötelező erejű tétel, tan;

klíring — a követeléseknek és tartozásoknak bankátutalás útján, készpénzfizetés nélkül történő elszámolása.

1.2.4. A jogtudomány új keletű fogalmait jelölő idegen szavak

Az utolsó (al)csoporthoz tartoznak a jogtudomány gyors ütemű fejlődésével kényszerűen használatba került szakszavak, kifejezések, melyekre ez ideig sem a szerbhorvát, sem a magyar jogi nyelv nem lelte meg önálló, saját megfelelőjét. Ide sorolhatók például az új kötelmi-gazdasági jogi fogalmak, az *alotman*, *engineering*, *leasing* stb. Amíg meg nem alkotjuk magyar párjukat, nem pusztíthatjuk ki őket a jog nyelvéből.

Az idegen szavak jelenléte, alkalmazása a magyar jogi nyelvben csak felosztásom első csoportjában helytelenített, a következő négyben már sikerült megindokolni (egy-alkalmakkor történő) használatukat. Egy pillanatig sem szeretném azonban azt a látszatot kelteni, hogy jogi nyelvünknek az idegen szavak befolyása felé hajló tendenciát kellene követnie. Bár itt nálunk szembe kell néznünk némi ilyen irányú veszéllyel, nehézséggel, a példák számából is kitűnik — az első csoport (1.1.), hiszem, hogy többet számlál, mint a következő négy alcsoport (1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.2.4.) együttvéve —, szaknyelvünknek jogi ága rendelkezik olyan belső erőttartalékkal, szókinccsel, hogy ellenálljon a tisztaságát rontó idegen szóáradatnak.

2. A TÜKÖRFORDÍTÁSOK

2.1. Nem az öngazgatási joghoz fűződők

A lehető legnagyobb mértékben akadályozzák a megértést egy szerbhorvátul nem tudó, magyar anyanyelvű jogász számára, a jugoszláviai magyar jogi nyelvből tehát sürgősen száműzni kell őket. Ami pillanatnyi elterjedtségük fokát illeti, a helyzet nem rózsás, de nem is reménytelen.

A legdurvább hibákat, örömmel szögezhetem le, mind kevesebben vé-

tik. Ide tartozik például a nemzetközi magánjognak a jelenség ecsetelésére tökéletesen megfelelő fogalma, az izigravanje zakona. A nem jogász vagy a magyar terminológiában járatlan jogász a szó szerinti fordításba menekül: a törvény kijátszása. Vannak ugyan a jog egyéb ágaiban a törvénykerülésnek (nem kijátszásnak!) különféle módozatai, ám a nemzetközi jogban ezt csak a *csalárd kapcsolat* összetétellel lehet jelölni.

Fölmérést ugyan nem végeztem, érzésem szerint azonban ma már ritkábban hangzik el magyarul, hogy a javni pravobranilac — közjogvédő, a vagyoni jogi ügyész helyett, mert társadalmunkban, gazdaságunkban, bíróságainkon a vagyoni jogi ügyészek fontos szerepet töltenek be, így a fogalom és a terminus is gyakran fordul elő.

Ritkábban használatos a kifejezés, nagyobb a hibaszázalék, a prateći propis — *mellékjogszabály* esetében. Szó szerinti (helytelen) fordításban: kíséző jogszabály.

A jogelmélet területén fedeztem fel a probléma megvilágítását kiemelt, hivatalos kiadvány-formában bizonyító-biztosító fordítási baklövést. Ünigazgatási terminológiánk legfontosabb forrásában az Ünigazgatási és egyéb társadalmi-politikai kifejezések szerbhorvát—magyar szótárában a pravna praznina kifejezés jogi úrként kapott helyet, a magyar jogi nyelv közismert *joghézag* szava helyett.

A pretpostavka pedig köznyelvi hatásra leginkább feltételezés szokott lenni a csak jogi *vélelem* műszó helyett.

A dologi jog nyelvének felületes ismerői gyakran fordítják az održaj szót *elbirtoklás* helyett *eltartásnak*. A hiba azért aggasztó, mert az (el) tartás a családi jog jellegzetes intézménye.

Két példa az eddigiek során kissé háttérbe szorult büntetőjog tárgyköréből.

A saučesnik szó tükörfordítása között kettő is említhető. Az egyik a túlságosan köznyelvis részvevő, a másik már közelít az adekvát jogi szóhoz, de mégsem teljesen megfelelő: büntárs. A magyar jogi nyelv a *bűnrészes* műszót alkalmazza.

A büntetőjogban a pomagač — *bűnsegéd*, helytelen tükörfordításban: segítőtárs.

Felsorolásomban mind több olyan szó kapott helyet, mely nem csupán azért pontatlan, mert fordítás, hanem mert a köznyelv-jogi nyelv viszonylatban az előzőhöz tartozik, s nem a szerbhorvát hatásnak tudható be, hanem a köznyelvnek a jogi nyelvre gyakorolt, ezáltal nem kívánatos, befolyásának. A jelenség így egynyelvű, tiszta magyar közegben is előadódhat.

Az előző bekezdésben mondottakat szem előtt tartva néhány olyan perjogi terminussal zárom a tükörfordítások első csoportjának bemutatását, melyek megint jellegzetesen a szerbhorvát forrásnyelvből erednek.

Privremeni zastupnik — *ügygondnok*, mondja a magyar terminológia. Nálunk némelyik fontos törvény szövegében is ideiglenes képviselő — formában található.

Povračaj u pređašnje stanje — *mulasztási igazolás*, igazolási kérelem,

sajnos nem minden jugoszláviai szövegben áll a helyes változat, a szó szerinti fordítás eredményeképpen helyenként „a korábbi helyzetbe való visszahelyezés” szerepel stb.

2.2. Tükörfordítások az öngazgatási jog nyelvében

Munkám utolsó terminuscsoportjának vizsgálatát kivétellel, egy helytelen fordítással kezdem: osnovna sredstva — alapeszköz. Hogy a példát miért ide soroltam be? Annyi magyarázattal tartozom, hogy a megfelelő szót, az *állóeszközt*, bár a Magyar értelmező kéziszótár természetesen közgazdasági terminusként tünteti föl, az öngazgatási szógyűjtemények, szótárak is rendre jogosan tartalmazzák. Tehát: mivel az állóeszköz nem csak az öngazgatás szava, a magyarországi terminológia is ismeri, s mert jellege, jelentése mindkét rendszerben hasonló, semmi okunk „tükörfordítani”.

Igazoltnak minősíthető a tükörfordítás a društvena svojina — *társadalmi tulajdon* esetében, annak ellenére, hogy a magyarországi (a jugoszláv viszonyokat nem ismerő) olvasót megtévesztheti. Magyarországon ugyanis társadalmi tulajdonnak a nálunk kollektívnek (pl. nemzeti tulajdon) nevezett tulajdonformát hívják. Jugoszláviában tehát a magyar nyelv, a terminológia újszerű jelentéstartalmat kölcsönzött a társadalmi tulajdon kifejezésnek.

A munka nem társulhat — volt a Magyar Szó egykori melléklete, a Nyelvművelő egyik írásának a címe, majd hosszúra nyúló vita kerekedett belőle. A nyelvhasználat azután visszavonhatatlanul bebizonyította, hogy a *társult munka* tükrözi leghívebben az új fogalom lényegét, s a marxi terminológia társulásra hivatkozó, a társas munka terminus mellett kardoskodók vereséget szenvedtek.

A hű tartalmi tükrözés elvének eleget tesznek az

öngazgatási érdekközösség — samoupravna interesna zajednica,

öngazgatási megegyezés — samoupravni sporazum fordításmegoldások is. Ez utóbbi kifejezés egyébként két tükörfordítási módot is felkínált, öngazgatási egyezmény vagy öngazgatási megegyezés, melyet azután a jugoszláviai magyar öngazgatási jogi terminológia *öngazgatási megegyezés* formában honosított meg, a kezdeti bizonytalanság után tiszteletet parancsoló következetességgel.

A tanulságot ehelyütt úgy összegezhetnénk, hogy a tükörszó vagy -kifejezés nem feltétlenül helytelen csak azért, mert fordítás eredménye. Ezzel a tétellel nem mondok ellent a túrhetetlen, értelemhomályosító, olykor nevetséges tükörfordításokról mondott ítéletemnek.

Rezime

Strane reči i doslovni prevodi u pravnom jeziku

U uvodu autor konstatuje da se u nas pravilnom korišćenju — negovanju (pravnog) jezika najviše pružiti može komparativnom analizom terminologije srpskohrvatskog i mađarskog jezika.

U prvom delu rada analizira se problematika upotrebe stranih reči. U klasifikaciji se ti termini dele na nedozvoljene i dozvoljene u mađarskoj jezičkoj upotrebi. — Nedozvoljenih ima znatno više. Autor ipak smatra da se oseća tendencija i u srpskohrvatskom (hrvatskosrpskom) i u mađarskom jeziku da se korišćenje pravnih termina stranog porekla izbegne.

Navode se i podvrste i osnovni razlozi dozvoljenosti upotrebe stranih reči koji su:

1. Nemogućnost njihove zamene potpuno adekvatnim terminom,
2. Uobičajena upotreba strane verzije termina uprkos njegovoj prevodljivosti,
3. Jedino opisom moguće iskazivanje strane reči,
4. Nepostojanje termina za označenje novonastalih pravnih instituta sem stranih.

U drugom delu rada govori se o problemu doslovnih prevoda u pravnom jeziku koji takođe mogu biti nedozvoljeni i dozvoljeni.

Nedozvoljeni su najčešće prevodi u klasičnim pravnim disciplinama, gde i u ciljnom jeziku (jeziku prevoda) postoji poznata verzija označenja odgovarajuće pravne institucije.

Dozvoljeni doslovni prevodi su najčešći u oblasti samoupravnog prava: doslovni prevod dakle, nije obavezno loš postupak u jeziku prava.

Résumé

Les mots étrangers et les traductions littérales dans la langue juridique

Dans l'introduction l'auteur constate que chez nous l'analyse comparative de la terminologie serbo-croate et hongroise, contribue le plus à l'emploi régulière et à la culture de la langue juridique.

Dans la première partie de l'oeuvre il analyse le problème de l'emploi des mots étrangers. Dans la classification ces termes se divisent aux „interdits” et „autorisés” dans l'emploi de langue hongroise. Les termes „interdits” sont beaucoup plus nombreux. L'auteur considère quand-même que dans la langue serbo-croate (croato-serbe) et hongroise aussi, on sent la tendance de l'évitement de l'emploi des termes juridiques étrangers.

On énumère les sous-espèces et les raisons primaires de l'autorisation des mots étrangers, qui sont les suivantes:

1. L'impossibilité de leur substitution avec les termes tout à fait adéquates.
2. L'emploi habituelle de la version étrangers de se termes malgré la possibilité de sa traduction.
3. Quand la seule possibilité pour expliquer ce terme est de le décrire.

4. Quand, pour un nouvelle institution juridique il n'existe qu'un terme étranger.

Dans la deuxième partie de l'oeuvre on parle des problèmes de la traduction littérale dans la langue juridique que peuvent être aussi „interdits” et „autorisées”.

Le plus souvent les traductions sont „interdits” dans les disciplines juridiques classiques quand dans la langue, issue de la traduction, il existe une version connue pour déterminer cette même institution juridique.

Les traductions littérales sont le plus souvent „autorisées” dans le domaine de droit autogestionnaire, alors la traduction littérale n'est pas forcément un mauvais procédé dans la langue juridique.

E számunk támogatói:
a Tartományi Művelődési, Tájékoztatási és Vallásügyi Titkárság,
a Magyar Nemzeti Tanács,
a Szerb Köztársaság Művelődési és Tájékoztatási Minisztériuma,
Újvidék városa,
a Nemzeti Kulturális Alap,
az Emberi Erőforrások Minisztériuma
és a Petőfi Kulturális Ügynökség

CIP — A készülő kiadvány katalogizálása
A Matica srpska Könyvtára, Novi Sad

008 (05)

LÉTÜNK : társadalom, tudomány, kultúra / Fő- és felelős szerkesztő
Mészáros Zoltán. — 1. évf., 1. sz. (1971) -.- Újvidék : Forum Könyvkiadó
Intézet, 1971 -.- 23 cm.

Évente négy szám
ISSN 0350-4158

COBISS.SR-ID 4664578

LÉTÜNK - társadalmi, tudományos, kulturális folyóirat. — Megjelenik negyedévenként. Kiadja a Forum Könyvkiadó Intézet. Igazgató: Virág Gábor. Szerkesztőség és kiadóhivatal: 21000 Novi Sad, Vojvoda Mišić u. 1., telefon: 021/457-216; www.forumliber.rs; e-mail: letunk@forumliber.rs — Szerkesztőségi fogadóóra pénteken 10-től 12 óráig. — Kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldünk vissza. — Előfizethető az Izdavački zavod "Forum" 840—905668—94-es számlára (broj model 97, poziv na broj [odobrenje] 16—80250—742131—00—04—820); előfizetéskor kérjük feltüntetni a Létünk nevét. — Előfizetési díj 2021-re belföldön 800 dinár. Külföldre és külföldön egy évre 30 EUR. Egyes szám ára 250 dinár. — Készült a Sajnos nyomdában, Újvidéken. — YU ISSN 0350—4158